

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 2
Кафедра трудового та господарського права

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри трудового та господарського права факультету № 2
протокол № 7 від 07.07.2023

Завідувач кафедри

Костянтин МЕЛЬНИК

СУЧАСНІ ДОКТРИНИ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
(ВК.02.2)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кафедра	Трудового та господарського права факультету № 2 (https://univd.edu.ua/uk/dir/551/kafedra-trudovogo-ta-gospodarskogo-prava)
Контактний телефон	+38 057 73-98-910 (роб.)
E-mail	kaf_tryd@ukr.net
ЛЕКТОРИ	
	Мельник Костянтин Юрійович завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Email: kaf_tryd@ukr.net Лекційний потік: ВООНП

	<p>Подорожній Євген Юрійович професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Email: kaf_tryd@ukr.net</p> <p>Лекційний потік: ВООНП</p>
Назва освітньої програми	Право Law
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень (НРК України – 8 рівень та третій цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти)
Галузь знань	08 Право.
Спеціальність	081 Право.
Спеціалізація	12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення
Статус дисципліни	Вибіркова компонента освітньо-наукової програми, вивчається в 3 семестрі II курсу навчання.
Мета вивчення дисципліни	Формування знань теоретичних засад та найбільш важливих положень права соціального забезпечення, вивчення наукових шкіл у праві соціального забезпечення, історії розвитку ідей щодо предмету, методу, функцій, принципів, системи, джерел права соціального забезпечення необхідних для науково-дослідної діяльності.
Завдання вивчення дисципліни	Здатність ефективно використовувати методологічний інструментарій в науково-дослідницькій діяльності; здатність критично осмислювати теоретичні засади права соціального забезпечення; здатність пропонувати нові ідеї щодо концептуальних засад права соціального забезпечення; формування у здобувачів навиків самостійної наукової діяльності у сфері трудового права; сприяння інтенсифікації творчих зусиль здобувачів, розвитку їх пізнавальної діяльності, актуалізації знань з проблем трудового права; формування у здобувачів

	правосвідомості, правничої культури, моральних та інші якостей.
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	6 кредити ECTS (загальний обсяг – 180 год.) З них:
	аудиторна робота: 90 год.
	самостійна робота: 90 год.
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна - лекції: 42 год; - семінарські заняття: 48 год.
Самостійна робота	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка тез доповідей до конференцій, наукових статей, дисертаційного дослідження
Індивідуальні завдання	Наукові доповіді, реферати, статті.
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання (ноутбук та проектор), комп'ютерне забезпечення з виходом у мережу Інтернет.
Мова викладання	Українська.
Контроль	Поточний та підсумковий контроль. Поточний: опитування на семінарських заняттях; участь у дискусіях; підготовка та обговорення доповідей, рефератів; тестування; виконання самостійної роботи. Критерії оцінки поточного контролю викладач повідомляє на першому занятті та перед кожними оцінюванням. Підсумковий контроль: екзамен.
Інтегральна компетентність, загальні компетентності (ЗК)	Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання для вирішення значущих проблем у галузі права соціального забезпечення, що передбачає застосування правових інститутів, норм, наукових положень, доктрин, принципів, а також організацію і проведення досліджень із подальшим впровадженням інновацій в практично-перетворювальну діяльність. ЗК-1. Здатність до критичного осмислення суспільних та галузевих процесів і явищ. ЗК-3. Здатність бачити поліваріативність підходів до розв'язання сформульованої

	<p>проблеми, а також сформулювати алгоритм її вирішення.</p> <p>ЗК-4. Здатність застосовувати знання під час наукового пошуку і у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), синтезувати комплексні ідеї.</p> <p>ЗК-10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК-11 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).</p> <p>ЗК-12 Здатність працювати в міжнародних наукових проектах.</p> <p>ЗК-13. Здатність розробляти наукові проекти та управляти їх реалізацією.</p> <p>ЗК-15. Здатність оцінювати результати наукових досліджень інших науковців за об'єктивними критеріями.</p>
<p>Спеціальні (предметні, фахові) компетентності (СК)</p>	<p>ФК-1 Формування концептуального знання щодо сутності верховенства права як однієї з основоположних цінностей демократичної держави. Уміння застосовувати принципи верховенства права, в тому числі, у ситуаціях законодавчої невизначеності.</p> <p>ФК-2 Формування концептуального знання щодо системи права Європейського Союзу та її співвідношення з правовою системою України.</p> <p>ФК-3 Формування концептуального знання щодо меж впливу норм міжнародного, зокрема європейського права на стан національного законодавства, тенденцій його трансформації.</p> <p>ФК-4 Формування концептуального знання щодо форм впливу практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.</p> <p>ФК-6 Формування навичок проведення порівняльно-правових досліджень окремих інститутів права.</p> <p>ФК-8 Формування умінь застосовувати традиційні та новітні методи й інструменти наукового пошуку.</p> <p>ФК-9 Формування навичок застосування міждисциплінарного підходу в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.</p>

	<p>ФК-10 Формування умінь ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення правових норм, а також знання практики їх застосування.</p> <p>ФК-11 Формування умінь критично оцінювати результати наукових пошуків, інноваційний характер одержаних результатів і на цій основі підвищувати рівень своєї професійної діяльності, включаючи безперервний саморозвиток та самовдосконалення.</p> <p>ФК-13 Формування умінь і навичок доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію про ідеї, проблеми, ухвалені рішення, досвід та аргументації; відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.</p> <p>ФК-14 Формування умінь і навичок самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.</p> <p>ФК-15 Формування умінь і навичок самостійно готувати проекти актів правозастосування, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та умотивованості.</p>
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ	
<p>ТЕМА № 1. Історія виникнення наукових шкіл у праві соціального забезпечення.</p> <p>Перші наукові праці у праві соціального забезпечення. Основні періоди історичної еволюції правового регулювання права соціального забезпечення. Право на соціальний захист, його зміст, значення та місце в системі прав людини. Видатні особистості у науці права соціального забезпечення. Школи права соціального забезпечення у незалежній Україні.</p>	
<p>ТЕМА № 2: Концепції предмету права соціального забезпечення.</p> <p>Розвиток концепцій права соціального забезпечення. Проблеми теоретичного змісту поняття права соціального забезпечення як самостійної галузі права. Еволюція наукових поглядів щодо сутності галузі права соціального забезпечення. Правовідносини права соціального забезпечення. Підстави формування сучасного доктринального розуміння поняття права</p>	

соціального забезпечення. Поняття, предмет науки права соціального забезпечення. Право на соціальний захист як центральне соціальне конституційне право. Організаційно-правові форми і види соціального забезпечення.

ТЕМА №3: Теоретичні засади методу права соціального забезпечення.

Концептуальні підходи до методу права соціального забезпечення. Особливості методу права соціального забезпечення: співвідношення імперативного та диспозитивного способів встановлення прав і обов'язків суб'єктів соціально-забезпечувальних відносин; свобода вибору громадянами конкретних видів соціального забезпечення; співвідношення централізованого та локального правового регулювання соціально-забезпечувальних відносин; єдність принципів у регулюванні соціально-забезпечувальних відносин і диференціація останніх залежно від умов та рівня соціального забезпечення.

ТЕМА № 4: Історія та розвиток вчень про систему та джерела права соціального забезпечення.

Історія становлення системи права соціального забезпечення. Концептуальні підходи до системи права соціального забезпечення. Поняття, основні ознаки та система права соціального забезпечення. Система галузі права соціального забезпечення: загальна, особлива та спеціальна частини. Проблема поділу права соціального забезпечення на інститути. Місце права соціального забезпечення в системі права України. Співвідношення системи галузі із системою законодавства про соціальне забезпечення. Міжнародні засади розвитку права соціального забезпечення.

Матеріальне та формальне розуміння джерел права соціального забезпечення. Особливості джерел права соціального забезпечення України. Класифікація джерел права соціального забезпечення. Проблеми термінології в праві соціального забезпечення.

Концептуальні підходи до місця рішень Конституційного Суду України та керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України у праві соціального забезпечення.

ТЕМА № 5: Концептуальні підходи до принципів та функцій права соціального забезпечення.

Концепції принципів права соціального забезпечення. Система принципів права соціального забезпечення: сучасні підходи. Співвідношення галузевих принципів права соціального забезпечення із загально правовими та міжгалузевими принципами. Зміст принципів права соціального забезпечення України. Значення принципу соціальної справедливості для реалізації соціального забезпечення.

Функції права соціального забезпечення: теоретично-правові підходи. Сучасні підходи до системи функцій права соціального забезпечення. Сутність

гуманістичної функції соціального забезпечення в сучасних умовах. Проблеми реалізації боротьби з бідністю в Україні як функції права соціального забезпечення.

<p>Результати навчання</p>	<p>ПРН-2. Володіти сучасними методами наукового дослідження; вміти застосовувати їх в процесі вирішення правової проблематики, в тому числі шляхом генерації нових ідей.</p> <p>ПРН-6. Вміти використовувати здобутки теорії права, інших правових наук під час здійснення комплексних досліджень, а також розв'язання проблем окремої групи правових відносин.</p> <p>ПРН-7 Вміти використовувати міжнародний досвід при вирішенні наукової проблематики; визначати вплив міжнародних правових стандартів під час їх порівняння із вітчизняними.</p> <p>ПРН-8. Здійснювати взаємодію із суб'єктами, які не належать до наукової спільноти, задля визначення проблем, що турбують суспільство, а також поширення правових знань і наукових даних.</p> <p>ПРН-9. Знати концептуальні засади правотворення, правових регулювання і застосування; способи опрацювання юридичної інформації з метою вирішення правової проблематики.</p> <p>ПРН-11. Демонструвати здатність до критичного аналізу чинного законодавства, практики його застосування, розробки проєктів нормативно-правових актів із обґрунтуванням власної позиції щодо необхідності їх прийняття.</p> <p>ПРН-12. Вміти самостійно готувати проєкти актів правозастосування у різних сферах професійної діяльності, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.</p> <p>ПРН-14. Вміти вільно спілкуватись з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, науковою спільнотою, суспільством у цілому, критично осмислювати та оцінювати окремі наукові дослідження із відповідної правової проблематики.</p>
<p>Критерії оцінювання</p>	<p>Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:</p>

		<ul style="list-style-type: none">- поточний контроль – 50 балів;- підсумковий контроль – 50 балів. <p>Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувача вищої освіти. Оцінка за аудиторну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які ним отримані на семінарських заняттях (здобувач має отримати не менш 5 позитивних оцінок) з коефіцієнтом 5. Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які отримані здобувачем за: реферати, доповіді та документи (здобувач має підготувати не менш 3 проектів документів) з коефіцієнтом 5. Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, які отримані здобувачем протягом семестру, та балів, які набрані на підсумковому контролі (екзамен).</p>	
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
80-84			
75-79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.

70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не мають істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
65-69			
60-64			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
21-40			
1-20			
		FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
Підсумковий контроль (орієнтований перелік питань)			Екзамен 1. Історично-правові аспекти становлення права соціального забезпечення як галузі права. 2. Методологія дослідження історії права соціального забезпечення. 3. Етапи становлення соціального захисту. 4. Історичний розвиток питань страхування в політичних програмних документах колишньої РСДРП. 5. Теоретичні проблеми місця і значення соціального забезпечення в соціальній державі.

	<p>6. Місце права соціального забезпечення в системі права України.</p> <p>7. Виникнення соціального забезпечення як державного інституту в усіх країнах світу.</p> <p>8. Вчення та значення в науковій літературі про поняття «соціальне забезпечення».</p> <p>9. Соціальний захист та соціальне забезпечення: співвідношення понять.</p> <p>10. Теоретичні погляди на соціальне право як одну із галузей права.</p> <p>11. Теоретичні питання щодо складових соціального забезпечення.</p> <p>12. Соціально-правові аспекти благодійності як первісної форми соціального забезпечення.</p> <p>13. Вчення про право соціального забезпечення як самостійної галузі права.</p> <p>14. Спірні питання теорії права соціального забезпечення.</p> <p>15. Предмет права соціального забезпечення: теоретично-правові проблеми.</p> <p>16. Тлумачення соціального забезпечення з погляду семантики.</p> <p>17. Трансформація предмету й методу права соціального забезпечення за умов ринкової економіки.</p> <p>18. Теоретичні підходи до системи методів права соціального забезпечення.</p> <p>19. Дискусії щодо системи права соціального забезпечення та структурних елементів його частин.</p> <p>20. Характерні риси методів права соціального забезпечення.</p> <p>21. Методи науки права соціального забезпечення: теорія та сучасність.</p> <p>22. Принципи права соціального забезпечення: теоретично-правові аспекти.</p> <p>23. Дослідження Н.А. Вігдорчика та Н.А. Сємашко щодо основних принципів соціального забезпечення.</p> <p>24. Загальні принципи права соціального захисту в міжнародно-правових актах: теоретико-правові аспекти.</p> <p>25. Стандарти ООН у сфері соціального захисту і законодавство України.</p> <p>26. Конвенції МОП і законодавство України у сфері соціального захисту.</p> <p>27. Європейська соціальна Хартія і законодавство України про соціальний захист.</p>
--	--

	<p>28. Історичний розвиток соціального страхування на початку XVIII ст.</p> <p>29. Теоретичні питання науки права соціального забезпечення, як теоретичної бази практики.</p> <p>30. Значення принципу соціальної справедливості для реалізації соціального забезпечення.</p> <p>31. Соціальне забезпечення як об'єкт соціальної політики.</p> <p>32. Сучасне конституційне закріплення соціальних прав громадян.</p> <p>33. Гарантії права на соціальне забезпечення: проблеми забезпечення.</p> <p>34. Функції права соціального забезпечення: теоретично-правові підходи.</p> <p>35. Сутність гуманістичної функції соціального забезпечення в сучасних умовах.</p> <p>36. Проблеми реалізації боротьби з бідністю в Україні як функції права соціального забезпечення.</p> <p>37. Регулятивний вплив права соціального забезпечення на суспільні відносини.</p> <p>38. Головне призначення охоронної функції права соціального забезпечення.</p> <p>39. Проблеми понятійного апарату права соціального забезпечення: теоретичні погляди та законодавче закріплення.</p> <p>40. Систематизація соціально-забезпечувального законодавства.</p> <p>41. Історичний розвиток форм соціального забезпечення.</p> <p>42. Теоретичні підходи до вчення та класифікації видів соціального страхування.</p> <p>43. Проблеми кодифікації законодавства про соціальне забезпечення.</p> <p>44. Основні форми соціального забезпечення: теорія та практика.</p> <p>45. Державні соціальні стандарти в сфері соціального забезпечення: теорія та сучасність.</p> <p>46. Базові соціальні стандарти та їх значення.</p> <p>47. Соціальні ризики як підстава для реалізації права на соціальне забезпечення.</p> <p>48. Проблеми встановлення державних соціальних стандартів та гарантій в Україні.</p> <p>49. Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт: проблеми правового регулювання.</p> <p>50. Проблеми правового регулювання заборони</p>
--	--

	звуження існуючого обсягу державних соціальних гарантій вразливим верствам населення України. 51. Значення рішень Конституційного Суду України для формування джерел права соціального забезпечення.
Рекомендована література	<p>1. Гончаров В.О. Соціальне обслуговування як організаційно-правова форма соціального забезпечення / В.О. Гончаров: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / НАН України Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – Київ, 2011. – 199с.</p> <p>2. Грищенко, К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2019. - 29 с.</p> <p>3. Єдність і диференціація трудового права та права соціального забезпечення : матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 листоп. 2014 р.) ; за заг. ред. К. Ю. Мельника / МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2014. 324 с.</p> <p>4. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія / А. Л. Клименко.— Харків: Юрайт, 2019.</p> <p>5. Кобернюк С.В. Джерела права соціального забезпечення України : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.05 / С.В. Кобернюк. - К., 2014. - 19 с.</p> <p>6. Кряж М. С. Державна політика забезпечення соціально вразливих верств населення України лікарськими засобами: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 [Електронний ресурс] / М. С. Кряж; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. — Х., 2010. — 19 с.</p> <p>7. Луцький Р.П. Соціальний захист державних службовців в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 [Електронний ресурс] / Р.П. Луцький; Львівський нац. Університет ім. Івана Франка. - Л., 2010. – 16 с.</p> <p>8. Малюга Л.Ю. Правове регулювання соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 [Електронний ресурс] / Л.Ю. Малюга; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К.,</p>
Основна	

2012. – 20 с.

9. Митько, Я. В. Особливості правового регулювання соціального захисту учасників бойових дій: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.05 / Я. В. Митько; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2019. - 29 с.

10. Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю кафедри трудового та господарського права Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Харків, 3 листопада 2017 р.) ; за заг. ред. К.Ю. Мельника. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 462с.

11. Панченко, Г. В. Соціально-правовий захист учасників бойових дій в Україні : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.05 / Г. В. Панченко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2018. - 15 с.

12. Рунова Н.О. Правове регулювання соціального обслуговування в Україні / Н.О. Рунова: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Східноукр. нац. ун-т. – Луганськ, 2011. – 182 с.

13. Синчук С.М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти : монографія / С.М. Синчук. - Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2015. - 422с.

14. Сучасні проблеми трудового та пенсійного законодавства : матеріали IV Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листопада 2015 р.) ; за заг. ред. К. Ю. Мельника / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2015. 354 с.

15. Сфера дії трудового права та права соціального забезпечення : матеріали V Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 жовтня 2016 р.) ; за заг. ред. К. Ю. Мельника / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2016. 426 с.

16. Ширант А.А. Принципи пенсійного забезпечення. Монографія / А.А.Ширант. - К.: "ДІА", 2012. - 192 с.

17. Ширант А.А. Принципи пенсійного забезпечення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.05) / НАНУ. Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького. - К., 2012.- 16 с.

18. Шумило М.М. Правове регулювання

	<p>пенсійного забезпечення державних службовців. Монографія / М.М. Шумило. – К.: Ніка-Центр, 2010. – 272 с.</p> <p>19. Юрков М.О. Правовий статус роботодавця у відносинах з соціального забезпечення працівників: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 [Електронний ресурс] / М.О. Юрков; НАН України, Інститут держ. і права ім.В.М. Корецького. - К., 2010. — 20 с.</p>
Інформаційні ресурси в Інтернеті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційний сайт Верховної Ради України https://portal.rada.gov.ua/ 2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України https://www.kmu.gov.ua/ 3. Офіційний сайт Судова влада України https://court.gov.ua/ 4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України https://www.gp.gov.ua/ua/index.html 5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua. 6. Офіційний сайт Верховного Суду України http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/ 7. Єдиний державний реєстр судових рішень http://www.reyestr.court.gov.ua/ 8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/ 9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ http://univd.edu.ua/ 10. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко http://korolenko.kharkov.com/ 11. Юридична бібліотека http://pravo.biz.ua/.